

«Раçсей – спорт сёр-шывё» форум усаљиччен 9 кун юлчё

Шупашкар 2014

чаваш халах хаҗачё

1906 сұлхи кәрләчән
21-мәшәнче тухма тыгъннә
1918 сұлхи нарәс уйахәнчен
тёрлә ятпа тухнә
1991 сұлхи сурлан
30-мәшәнче "ХЫПАР" ятпа тейер хут тухма пусланә

СССР Асла Канашён Президиумё 1968 сұлхи пуш март/уйахән 11-мәшәнче Коммунизм ялавё /Халә "Хыпар" хаҗача "ХИСП ПАЛЛИ" орденна наградаланә

ХЫПАР

"ХЫПАР" никёслевсй Н.В.Николюский (1878-1961)

194/26600/ №

Ытлари кун, 2014, авән (сентябрь),

30

Хакё ирәклё

WWW.hypar.ru

Пётёмпех кадрсем татса парассё

Профвёренү аталанавё экономикәна хават күрет

Авән уйахән 26-мәшәнче Чаваш Ен Пусләхё Михаил Игнатьев Округ канашён Оренбургра РФ Президентён федерациян Аталаси округёчи полномочиллё представителё Михаил Бабич ертсе пынипе иртнё ларавне хутшәнни сичнен хаҗатән шәмат кунки номерёче пёлтернечё.

Ларура федерация субъектёсенче ватам профвёренү тытамне аталантарас ыйтусене сүтсе явнә. Тема сивёчлехё промышленноҗ предприятиёсенче сөнетессине сыханнә условисенче рабочисене тата ватам сыпакри специалистсен кадрёсенче хатёрлессине пахалах енчен сүлләрех шая сёккессине сәлтәвләннә.

Михаил Бабич паләртнә тарә – округра профессия вёрентёвөн 829 организацияйё ёслет, вёсенче 520 пин сәмрәк вёренет. Сав шутра 128 пинёшё кәна – пулас рабочисем. Савна май импорта хамарән продукцияе улаштарас сұл сине тәнә промпредрятиясемшён йывәрләхсем тухса тарассё. Савән пекех педагогсен кадрёсенче ватәлни те сисёнет. Каләпәр, ватам профвёренү тытамне ёслекен педагогсен пётёмёшле йышён 24% – пенси сүлссенчи сынсем, сав вәхәтрах 30 сүлчәнчи преподавательсен йышё пётёмпе те 13% кәна.

Тёл доклада Оренбург обласён кёлпәрнәтәрё Юрий Берг тунә. Чаваш Республикинә ресурс центрёсем йёркелес тата ёс паракансем вёренү заведениёсен вёренү программисене хатёрлессине хутшәнни катартавёсем енёле тухәслә ёслекен чи лайах регионсен шүтнечё асәннә. Савән пекех республика педагогсен, производство вёрентёвөн мастерёсен шаләвне үстермелли обязательствәсене пурнаҗланә 3 регион шутне кёнё.

Чаваш Енре профессия вёрентёвөн 32 организацияйё ёслет. Сав шутра патшаләхән – 27, патшаләхән маррисем – 3, вузсен филиалёсем – 2. Вёсенче 29 пине яхән сүн вёренет. Преподавательсемпе производствё вёрентёвөн мастерёсем предприятиёсенче стажировкара пуласси йәланә кёнё. Вёренү организацияйёсен кадрсен шайне сёккелс тёллевле «Промтрактор» АУО никёсё сичне Инженерсемпе педагогсен пёлвене үстеркен центр йёркелессё.

«Вёренү – пурнаҗ таршшәпех» принципа пурнаҗлас тёллевле иртнё сұлтанна нумай функцияйё вёренү центрёсем йёркелеме тытаннә, вёсенче тёнче тата корпорациясен пахалах стандарчёсене тәпе хурса ситнёнчё сынсем вёренессё. Квалификациллё рабочисемпе специалистсене хатёрлемелли тытам юлашки сүлссене паләрмәлах улшәннә.

Кәсал республикан промышленноҗ производствы үсөм сүлсё сине тәни куҗ кёрет. 8 уйах кәртәвёсемпе Чаваш Ен промышленноҗ производствин индексёпе /105,4%/ округра малти 3 регион ретне тәнә. Тирпей-

Михаил Бабич (улдә) сәмрәк вёренет. Сав шутра 128 пинёшё кәна – пулас рабочисем.

Савна май импорта хамарән продукцияе улаштарас сұл сине тәнә промпредрятиясемшён йывәрләхсем тухса тарассё.

Савән пекех педагогсен кадрёсенче ватәлни те сисёнет. Каләпәр, ватам профвёренү тытамне ёслекен педагогсен пётёмёшле йышён 24% – пенси сүлссенчи сынсем, сав вәхәтрах 30 сүлчәнчи преподавательсен йышё пётёмпе те 13% кәна.

Тёл доклада Оренбург обласён кёлпәрнәтәрё Юрий Берг тунә. Чаваш Республикинә ресурс центрёсем йёркелес тата ёс паракансем вёренү заведениёсен вёренү программисене хатёрлессине хутшәнни катартавёсем енёле тухәслә ёслекен чи лайах регионсен шүтнечё асәннә.

Савән пекех республика педагогсен, производство вёрентёвөн мастерёсен шаләвне үстермелли обязательствәсене пурнаҗланә 3 регион шутне кёнё.

Чаваш Енре профессия вёрентёвөн 32 организацияйё ёслет. Сав шутра патшаләхән – 27, патшаләхән маррисем – 3, вузсен филиалёсем – 2. Вёсенче 29 пине яхән сүн вёренет.

Преподавательсемпе производствё вёрентёвөн мастерёсем предприятиёсенче стажировкара пуласси йәланә кёнё. Вёренү организацияйёсен кадрсен шайне сёккелс тёллевле «Промтрактор» АУО никёсё сичне Инженерсемпе педагогсен пёлвене үстеркен центр йёркелессё.

«Вёренү – пурнаҗ таршшәпех» принципа пурнаҗлас тёллевле иртнё сұлтанна нумай функцияйё вёренү центрёсем йёркелеме тытаннә, вёсенче тёнче тата корпорациясен пахалах стандарчёсене тәпе хурса ситнёнчё сынсем вёренессё. Квалификациллё рабочисемпе специалистсене хатёрлемелли тытам юлашки сүлссене паләрмәлах улшәннә.

Кәсал республикан промышленноҗ производствы үсөм сүлсё сине тәни куҗ кёрет. 8 уйах кәртәвёсемпе Чаваш Ен промышленноҗ производствин индексёпе /105,4%/ округра малти 3 регион ретне тәнә. Тирпей-

лекен производствәсен организацияйёсем – пиллёмкёшлы вьрәннә. Шалти рынокә ёслеттерсё ярас, стратеги шайёнчи ёштәсемпе – продукция потребителёсөмпе – тьтәкан сыханусене сирёллетес енёле лайах ёслени куранат. Сав шутра –

корпорация вёренү учреждениё пулса тәнә. «Транснефть» ун валли сёне оборудовани тунәма, педагогсен квалификацине үстерме сүллен 100 млн яхән тенкё хыват. Техника кумра кашни сұл «Транснефть» тытамёчне ёслеме 4 пин ытла специалистә хатёрлессё.

Кәсал сак йыш татах пысакланат. Чаваш Ен савән пекех «КНАУФ» компанияе строительство индустрийё валли рабочисем хатёрлес енёле таҗ сыхану тытса ёслет. Шупашкарти транспорт тата строительство техногийёсен техникумёчне сәмрәксем тёнче шайёнчи сёне технологисене алла илессё. Кәсал Шупашкарти строительство тата хула хулаҗахён техникумён никёсё сичне ТехноНИКОЛЬ компаниян вёренү центрне усмалла.

Шупашкарти электромеханика колледжё вара «Элара» АУОпа, электроапарат завоҗёе таҗ сыхану тытса ёслет. Асәннә

Кәсал сак йыш татах пысакланат. Чаваш Ен савән пекех «КНАУФ» компанияе строительство индустрийё валли рабочисем хатёрлес енёле таҗ сыхану тытса ёслет. Шупашкарти транспорт тата строительство техногийёсен техникумёчне сәмрәксем тёнче шайёнчи сёне технологисене алла илессё. Кәсал Шупашкарти строительство тата хула хулаҗахён техникумён никёсё сичне ТехноНИКОЛЬ компаниян вёренү центрне усмалла.

Шупашкарти электромеханика колледжё вара «Элара» АУОпа, электроапарат завоҗёе таҗ сыхану тытса ёслет. Асәннә

«Вёренү – пурнаҗ таршшәпех» принципа пурнаҗлас тёллевле иртнё сұлтанна нумай функцияйё вёренү центрёсем йёркелеме тытаннә, вёсенче тёнче тата корпорациясен пахалах стандарчёсене тәпе хурса ситнёнчё сынсем вёренессё. Квалификациллё рабочисемпе специалистсене хатёрлемелли тытам юлашки сүлссене паләрмәлах улшәннә.

Кәсал республикан промышленноҗ производствы үсөм сүлсё сине тәни куҗ кёрет. 8 уйах кәртәвёсемпе Чаваш Ен промышленноҗ производствин индексёпе /105,4%/ округра малти 3 регион ретне тәнә. Тирпей-

колледжра пысак технологиллё электроника производствин рабочисемпе специалистсёсене хатёрлесе центр йёркелён. Савнаш-каллиех ЧЭАЗ никёсё сичне те пур.

2013 сұлта Чаваш Ен регионсен вёрентёвө аталантармалли программисен 2014 тата 2015 сүлссенчи конкурс суйлавён сөнтөрүссин шутне кёнё. Савна май кәсал тата ситес сұл регионән асәннә йышши программисене аталантарма федерация бюджетёчнен укҗа уйәрёс. Кәсал уйәрнин каләпәшё 17,4 млн тенкёрен иртнё. Сак субсидияе электроэнергетика отраслиё валли кадрсем хатёрлекен учрежденисен пурләхпа техника никёсёне сөнетме, хуша квалификация центрёсене тивёстөрме, ытти ёс валли янә.

Усәр пусне республика бюджетёчнен профвёренү тытамне аталантарма кәсал 38 млн тенкё уйәрәссё. Савән пекех пысак предпритисем те ку ёсё хайсен тәпине хывассё – 86,5 млн тенкё. Сагла вара регионән профвёренү аталанавөн программине пурнаҗламалли укҗан пётёмёшле виси кәсал 156 млн тенкёрен иртнё. Сав шутра 11% – федерация укҗи, 24% – республика бюджетёчнен, 10% – вёренү организацияйёсен хайсен тәпине. 55% ытла ёс паракансем хывассё.

К.АНДРЕЕВ

САПЛА ВАРА РЕГИОНАН ПРОФВЁРЕНҮ АТАЛАНВЁН ПРОГРАММИНЕ ПУРНАҗЛАМАЛЛИ УКҗАН ПЁТЁМЁШЛЕ ВИҒИ КАҒСАЛ 156 МЛН ТЕНКЁРЕН ИРТЁ

«РЖД», «Россети», «РусГидро», «Росатом» тата ытисем. Сұлталәкән пёрремёш суринче вёсем валли 17 млрд тенкёлех продукцияе тиесе асатнә. Иртнё сұлхи сак тапхәртипе танлаштарсан – 27% нумайрах.

Кәсал сак йыш татах пысакланат. Чаваш Ен савән пекех «КНАУФ» компанияе строительство индустрийё валли рабочисем хатёрлес енёле таҗ сыхану тытса ёслет. Шупашкарти транспорт тата строительство техногийёсен техникумёчне сәмрәксем тёнче шайёнчи сёне технологисене алла илессё. Кәсал Шупашкарти строительство тата хула хулаҗахён техникумён никёсё сичне ТехноНИКОЛЬ компаниян вёренү центрне усмалла.

Шупашкарти электромеханика колледжё вара «Элара» АУОпа, электроапарат завоҗёе таҗ сыхану тытса ёслет. Асәннә

«Шоу мар, чән-чән зарядка тавасчё»

Сак тапхәрта спорт енёпе Шупашкара ситекенни суках

«Спорт форумёчнен шутлә кунсем кәна юлчёс, апла пулин те пур ёсе те вёслеймен-ха. Телее, сак тапхәрта сәнталәк аван таҗё. Объектсенче сәр-ламаллисем пур таҗ – сак ёсё юлашки кунсене хаварас марччё. Мероприяти вәхәтёнчө сәрә шәриш ан кётёрччё, никам та сич-пусне сәрәпа ан варалатәрччё», – сапла пусларё Чаваш Ен Пусләхё Михаил Игнатьев «Раçсей – спорт сёр-шывё» форума тата Раçсей Президентён сүмёнчи Физкультура спорта аталантарас енёле ёслекен канаш ларавне хатёрленсе ирттерес енёле ёслекен республикари йёркелү комитечён ларавне. Халхичне унта 2 ыйту пәхса тухрёс.

Пётём тёнчери спорт форумне йёркелесе ирттерессине сыханнә финансы ыйтәвёсем пикири Чаваш Республикин Министрсен Кабинетён Председателён сүмё – финансы министрё Светлана Енилина пёлтерчё. Пысак сак мероприятиё йёркелеме Раçсей Федерациян тата ыртнә бюджетран укҗа уйәрнисёр пусне спонсорсене те явәстарёс. Ларура республикан тёл хулине хәтләх күрес,

сұл-йёрте тирпейлес ыйтусем сичне чарәнчёс. «Паян Шупашкарта «Раçсей – спорт сёр-шывё» спорт форумёчне тапхәртә 100е яхән баннер сакнә. Сак кунсене вёсен хисепне 120-е ситерёпёр. Сёне хула патёнчи сұл айкинчи хыт хурана сулнә. Юпа уйахён 3-мәшё тёлне Трактор тавакансен проспектенчи сұл-йёрте йёркене кёртсе ситеретпёр», – терё Шупашкар хула

администрацияён пусләхё Алексей Ладиков. Савән пекех Алексей Олегович «Сәлтәрпа зарядка тавасси» физкультурапа спорт мероприятиёне йёркелесе ирттересси пикири каласа пачё. «Юпа уйахён 9-мәшёнче Хёрлө лапамара пурте ирхи зарядкана пухәнәпәр. Тәхәр сехетре унта хутшәнакансене шуа илме тытанёс. Зарядка вунә сехетре пусланё. Унта ваттветти те хутшән. Хёрлө лапаме секторсем сине пайләпәр. Ханасене волонтерсем кётсе илсё. Вёсем валли ятарлә тумсем, калпаксемпе шарфсем, сувенирсем хатёр ёнтё. Мероприяти аһәслә ирттёр тесе малара тренировкәсене ирттерме паләртнә. Пёрлехи зарядкана Раçсейри тата Чаваш Енри паллә спортсменсем, форум ханисем те хутретпёр», – терё Шупашкар хула

пусланё. Спорт «сәлтәрёсем» ялавсем, кубоксем йәтса утёс. Унтан Пётём тёнчери хавәрт утакансен ретне тәччәр», – хайён шухәшне паләртрё Республика Пусләхё. ЧР физкультурапа спорт министрён Сергей Мельниковән шухәшлө вара – зарядкана паха, усаљлә ирттерессийён тарәшмалла. Кашни сүн валли ыртән сителәклё пултәр, хусканусене ирәклён пурнаҗлама май килдир. Ларура ЧР вёренү министрё Владимир Иванов зарядка пикири учительсен шухәшне те паләртрё: «Шоу мар, чән-чән зарядка тавасчё!» Савән пекех Йёркелү комитечён членёсем халхи вәхәтра спорт енёпе Шупашкара ситекен хула суках тесе паләртрёс. Мөнөх, халё кәна мар, үлём те саплах пултәрччө!

Роза ВЛАСОВА

КУН ХЫҒСҒАН КУН

Шупашкарта – утакансен кунё

Юпа уйахён 9-мәшёнчө, «Раçсей – спорт сёр-шывё» форум усаљнә кун, Шупашкарта утакансен Пётём тёнчери кунё иртнө.

Утакансен кунё – Пётём тёнчери «ТАФИСА» спорт ассоциацияйё йёркелекен тёл мероприятиёсенчен пёри. Унән тёллөвө – сынсене хавәрт утакансен спортне явәстарасси, сывә пурнаҗ сёр-шывё пахәнна вёрентессе. Сұлсерен сак амарту 150 сёр-шывёра иртет, унта 12 млн сүн хутшәнәт. Раçсейре утакансен кунне «Спорт – пурин валли те» физкультурапа спорт обществине йёркелеме шәннә. Сәнашкәл мероприяти пиерён сёр-шывёра пёрремёш хут пулө. Чаваш Ен тёл хулини старта 15 пин ытла сүн тухмалла. Республикари паллә атлетсем ертсе пынипе вёсем залив тавра савранёс. Амарту 13 сехетре пусланат.

Е.АНДРЕЕВ.

«Сирёп сөмьё – сирёп Раçсей»

Сак ятпа Вәрмар тарәбнечө сөмьё форумё иртнө. Район администрацияйёне тёл библиотека ёсчөнөсөм 50 сұл пёрле пуранакан хисеплө мәшәрсөмпе сәмрәк сөмьёсене пёрле пухнә.

Форум ёснө район пусләхё Михаил Пуклаков, район администрацияён пусләхён пёрремёш сүмё Александр Тихонов, ЧР юстиция министрён сүмё Галина Черно-вата ытисем хутшәннә.

Уяв сәмрәк амәшөсене сөмьё капиталён сертификатне панипе пусланнә. Ханасем сүмлә мәшәрсөне ылтән туй юбилейёне чун-чёрерөн саламланнә, нумайрах пуранна ырләх-сывләх суннә. Вәрмар поселкөнчи Ефремовсөмпе Хованкисем, Арапурри Сергеевсем, Кавалти Мясниковсем, Тикашри Симушкинсем тата Пысак Енказисинчи Николаевсем чәннипех пысак хисепе тивёс. Тёрлө сёрте ёслесе пысак ят-сума сөнсе илнө ветерансем хайсен сөмий сичнен каласа панә, тёлёй вәрттәнләхсөмпе паллаштарнә. Юлашкинчен вёсем культурапа кану паркөнче йывәс-тём лартнә.

А.ПЕТРОВ.

Классикана «сәлтәрсем» вулаçсё

В.Маяковский ячёллө хула библиотекинче «Классикана вулаптар» акци старт илнө. Савна май вулае суртне йёркеләссө.

Сак кунсене Шупашкарти 39-мәш шкулста 5-мәш класра вёренекен ачасем Светлана Асамат савәс-юрәҗла тёл пулнә. 14 кенекә авторё сәмрәк вулаҗсәсене хайён саввисемпе паллаштарнә, халхә юриссене шәрантарнә. Ачаран кёнекә вуласа үсни пултарулаҗ сүлсө сине тәма пулшшинне паләртнә Светлана Васильевна хайён кун-сүлөпө ёсё-хөлө сичнен каласа кәртәртнә май. Ханә Антон Чеховән «Лаша хушамачё» калавне вуласа панә, вёренекенсем аһа тимлөн итленө. Сыравсә «Чаваш халхә юмәхсөмпе халапёсем» кёнекери хайлавсемпе те паллаштарнә.

О.МАСЛОВ.

Сәмрәк биатлонсән пёрремёш сөнтөрөвё

Ёпху хулинче суллахи биатлон енёле иртнө сёр-шывё амартәвё вёслөннө. Унта пиерён республика спортсменёсем те хутшәннә.

Перекен йөптёрсөсем спринтсөн кёршөвөнчө, уйрәм тупәшура тата эстафетара вай виҗсө. Чаваш Ен чысине Шупашкарти Олимп резервёсен училищин биатлон уйрәмсен студентсөм хөтлөнчө. Раçсей турнирөнчө пуринчен ытларак 3-мәш курсра вёренекен Сергей Моржанова аһнә. 17 султи каччә 12,5 километрлә дистанцияе пёрремёш вёслесе спорт мастерён кандидатчөн нормативне тултарнә. Вәл Тюмень обласён тата Мордва Республикин маттур биатлонсөсене кая хаварма пултарнә. Олимп резервёсен ятарлә 2-мәш спорт шукулөнчө РФ тава тивёслө тренёрё Геральд Салдимиров патёнчө асталәхә тултакан сәмрәк спортсменән пёрремёш пысак ситнөнөвө ку.

А.АНДРИЯНОВ.

Сәнталәк сичнен

Паян пёллөтлө сәнталәк пулат, сүмәр сукалат. Сил кәнтәр-хөвөл анәсчөнчә 4 метр хавәртләхпа вёрет. Сывләш температури кәнтәрлә 11, сёрле 6 градус ашә. Атмосфера пусәмё 744 мм, сывләшри нүрөк 87 процент.

Кун тәршшө 11 сехет те 38 минут. Ыран амәр сәнталәк пулат, ыртән-ыртән сүмәр сәват. Сил сурсёр-хөвөл анәсчөнчә 8 метр хавәртләхпа вёрет. Сывләш температури кәнтәрлә 7, сёрле 2 градус ашә. Атмосфера пусәмё 746 мм, сывләшри нүрөк 70 процент. Кун тәршшө 11 сехет те 33 минут.

АВАН, 25 – ЮПА, 4:

«Хыпар» Издательство сурчён пур кәларәмне те Раçсей почтин кашни уйрәмөнчөх йүнөрех хакпа сырантарассё. Вакәр, укҗара перекетлөр!

ФЕСТИВАЛЬ

Сётрен - вун-вун тёрлэ юр-вар!

Аван уйахён 27-мёшёнче Шупашкарти «Николаевский» суту-илу комплексэнче «Сёт фестивалё-2014» иртнэ. Унта республика Пуслэхэ Михаил Игнатьев, Министрсен Кабинечён Председателён сумэ - ял хушалы министр Сергей Павлов, РФ сёт туса илекенсен наци пёрлэхён правленийён председателё Андрей Даниленко хутшайна.

Чаваш Ен Пуслэхэ паян потреби-тельсен рынокёнечы выранта тата республика тулашёнче хатёрленен сёт юр-варён тёрлэ төсене сутиние палартнэ. «Пирён, апат-симёс туанакансен, суту-сасеннен ялан: «Ку сёте астан күрсе килнэ, ёнесене мён ситерёсё, мёнке пахащё, вёсем хаш арагран?» - тесе ыйтмалла. Сагла касклансан сёс эпилр тавар пирки нумайрах пелёнёр, сывлэх-шан кирлёскере туяннэ чух сахалрах йанашапар», - тенё М.Игнатьев. Экономика телёшёнчен илсен сёт производстви 8-15 сулхак инвестици кредичё хывиние паларса тарать. ЧР Пуслэхэ сёт туса илекенсемпе апа тирпейленкене тав тунэ.

А.Даниленко республика ертүлехне ачасен, ашшэ-амашён сывлэхне сирё-плетес телёшпе ыра ёс тунашан тав тунэ. «Чаваш Ен паха та чан-чан сёт юр-варёпе чапа тухна», - пётёмлетнё вал. Республика Пуслэхэ машинапа ёне

ВИВАНОВ сани Уйерчёкё

савакансен ушкәнне /вёсем пёлтёр кашни ёнерен ватаман 7 пин ытла килограмм сёт сунэ/ награда панэ, шуклта вёренекенсен «Ачасем, сёт ёсёр!» конкурсёне сётнернисене Дипломпа, парнепе хавхалантарнэ.

М.Игнатьев тата А.Даниленко «Кул-лен сётён висё тёрлэ апащё!» проекта пурнаса кёртессийён ЧР Министрсен

Кабинечёпе РФ Сёт туса илекенсен наци пёрлэхё хушшинчи килёшёве алэ пуснэ.

Сёт фестивалё республикара вис-сёмёш хут иртнэ. Унта сак продукция тирпейленен 8 предпрятии хайён юр-варне катарнэ. «Ращёйри тата Чаваш Ери сёт рынокён лару-таравё» темпа «савра сётел» хушшинчи каласу иртнэ.

Хальхи вэхатра сёте 12 предпрятии тирпейлет. Вёсем касал хресченсенчен 111,1 пин тонна сёт йышаннэ. Тирпейлүсёсем суту-илёве 79,8 пин тонна юр-вар асатнэ. Хамар туса илекен сётпе республикара пуранакансене тивёстересси 140 процентпа танлашать.

С.СЕРЕГИН

Спортпа туслэ сын пур йыварлаха сётнерет

70 пин ытла сын ГТО нормативёсене пурнашланэ

Шамат кун Шупашкарта пуранакан пин-пин сын стадионсемпе лапамсене тухнэ: хуларэ «Ёсепе хутёлеве хатёр» фестиваль иртнэ.

Йалана кёнэ тарэх сёнэ кун ирки зарядкаран пусланнэ, унта 46 пин хёр ачапа арсын ача хутшаннэ. ГТО нормативёсене пурнашланакан «Труд», «Энергия» тата Юра уйне тухнэ. Вёсене республика Пуслэхэ Михаил Игнатьев, РФ Спорт министрствин физкультурапа массалла спорта аталантарас енёпе ёслекен департаментён директорён сумэ Виктор Бабкин тата ыттисене саламаннэ. Спорт уявене пуханнисене анасун суннэ май Михаил Васильевич Чаваш Ен физкультурапа спорта аталантарас енёпе чи малта пыракан регионсенчен пёри пулиние, саванпах Пётём тёнчери «Ращёй - спорт сёр-шывё» форум Шупашкарта иртиние палартнэ. «Спортпа туслэ сыннан сывлэх сирёп, вай-халё тёреклэ. Вал пур йыварлаха та сётнерте пултартать. Сывэ пурнаш йёркине паханакан яш-кёрёмне хёр-

«Иртнэ сулки пётёмлетёпе Чаваш Ен физкультурапа спорт катартавёсемпе сётнерёсё ятне тивёснэ. Пётём тёнчери форумта та сирён республикара ирттерме шаннэ. Ку - пысак чюс. Юпа уйахёнче кашни регион представителёсем Шупашкара пуханёс. Кунтах Пётём Ращёйри «Ёсепе хутёлеве хатёр» спорт комплексёпе паллаштарёс», - тенё сумлэ хана.

Сак кун 70 пин ытла сын ГТО нормативёсене пурнашлама хутшаннэ. Тёрлэ предпрятии-организацире ёслекенсем, патшалэх ведомствисенче вай хуракансем, шул ачисемпе студентсем 100 метрлэ дистанцие чупас, таршённе сикес, турник сынче туртанса тата ытти енёпе хайсен вайне тёрёсленё. Фестивалё хастарёсене пурне те катартусене сырас пымалли кёнеке панэ.

Андрей МИХАЙЛОВ

Лицензисем пама пуслащё

Аван уйахён 27-мёшёнче Чаваш Ен Пуслэхэ Михаил Игнатьев муниципалитет районёсен тата хула округёсен администрацийёсен пуслэхёсемпе видеоконференци мелёпе канашлу ирттернэ.

ЧР Патшалэх пуранмалли сурт-йёр инспекцийён ертүси Олег Бирюков нумай хваттерлэ суртсене тытса тарас енёпе предпринимательлэх ёс-хёльне лицензилесси сынчен пёлтёрнэ. Вал каланэ тарэх - республикара нумай хваттерлэ суртсене тытса тарас енёпе 136 управляющи компани, нумай отрасльлэ 25 предпрятии пулашу ёсёсем парасщё. 6-шэ суртсене тытса тарас тата юсас телёшпе пулашу күрещё.

Аван уйахён 1-мёшёнчен Ращёй Федерацийён Пуранмалли сурт-йёр кодексне кёртнэ тёрлелёсем вая кёнэ. Вёсем нумай хваттерлэ суртсене тытса тарас енёпе предпринимательлэх ёс-хёльне лицензилессине палартнэ. Лицензисем парассине йёркелес ыйтусемпе Чаваш Республикин Патшалэх пуранмалли сурт-йёр инспекцийё ёслет.

Олег Бирюков палартнэ тарэх - лицензи илмешкён вэхат нумаях паман, 2015 сулки су уйахён 1-мёшё хысқан нумай хваттерлэ суртсене тытса тарас телёшпе предпринима-

упраца пахма камаллэ. Саваннэ, пёрлёрне йал кулэ парнелёр, пирён пурнашра ыри нумайрах пулэ», - тенё республика Пуслэхэ.

РФ Спорт министрствин ёсченё

Виктор Бабкин каланэ тарэх - Шупашкарта иртнэ фестивалё Ращёйён историне сырэнса юлэ, мёншён тесен сакнашакал мероприятие пирён сёр-шывра пёрремёш хут йёркелесщё.

РФ Спорт министрствин ёсченё

уш курмалла. Михаил Игнатьев лицензисем парассине сирёп йёркепе туса пыма, шанчаксар управляющи компанисем вёсене илме хатланниие чарса лартма чёнесе каланэ.

Федерацин патшалэх регистрацийён, кадастрпа картографи службин Чаваш Республикинчи управленийён ертүси Екатерина Карпеева вырэнти хай тытмаллах органёсене налук хумалли никёсе патшалэхан куми пулрэх кадастрне капиталлэ строительство объекчёсене тата сёр лаптэкёсем сынчен пёлтернисемпе пуянлатса ёстерекен ёс сынчен пёлтернэ.

Хальхи вэхатра управление куми пулрэхан патшалэх кадастрёнчи капиталлэ строительство объекчёсене сынчен пёлтернисене налук органён катартусен базинчи пёлтернисемпе танлаштарас енёпе ёслет. Куми пулрэх объекчёсене сынчен тёрлэ органтан тёрлёрён пёлтерёсщё. «Правасен реестрёнече пирён капиталлэ строительствоан 540 пин объекчё, куми пулрэх кадастрёне - 710 пин, налук органёнече - 760 пин», - тенё Екатерина Карпеева.

Чаваш Ен Пуслэхэ республика муниципалитетёсен ертүсисене султалах вёсленичен капиталлэ строи-

тельство объекчёсене регистрацилес телёшпе ёсё вёсleme чёнесе каланэ. «Сак налуксен 100 процентё районсенче юлат». Вырэнти бюджетан тупаш пайне вун-вун млн тенкёпе пуянлатмашкан сак мелле туллин уш курмалла», - палартнэ вал.

Канашлу вэхатёне Чаваш Республикин территорияйёне вельхэ масарёсем йышанакан сёр лаптэкёсен прависене патшалэх регистрацилес ыйтусене сётсе явнэ. Патшалэх ветеринари службин ертүсин тивёсёне пурнашланакан Николаи Харитонов пёлтернэ тарэх - республикара вельхэ масарёсем 830. Ял таравёсем ку теллеве 489 сёр лаптэкёпе уш курмалли правана йёркеленё. 782 вырэнти вельхэ масарёсене палартса тухнэ. Вэрнар, Тавай районёсенче ку ёсё вёсленё. Элёк, Патарьёл, Канаш, Комсомольски, Муркаш, Етёрне районёсенче сак ёсё ялах ирттерёсщё.

Канашлура саван пекех сурт-йёр хутса ашымалли тагхар пусламашёпе сыханнэ ыйтусене сётсе явнэ. Республика Пуслэхэ муниципалитет йёркеленёвёсен ертүсисене социаллэ учрежденисене аша парас енёпе халех ёсё пусанма сёненё.

А.ВАСИЛЬЕВА

Республика юбилее хатёрленет

Умра - сёр-шыв историйёнече паллэ, манасми йёр хаварнэ Аслэ Сётёрёвён 70 сулки юбилейё. Республикари йёркелу комитетчё апа сёллэ шайра ирттерме теллэ хатёрленет.

Чаваш Республикин Министрсен Кабинечён Председателё Иван Моторин ертсе пынэ ларура совет салтакён Таван сёр-шыван Аслэ вэрсини вилёмсёр паттарлахне шамрак арусем яланах асра тытса пуранччар тесе тавас теллеве информацие пропаганда мероприятиийёсен планне тишкерсе тухса сирёллетнэ, касал патриот тематикипе ирттернэ ёс-хёле пётёмлетнэ.

Пичет каларамёсене Сётёрё кунё телне ятарлэ страницисем тата электрон массалла информаци хатёрёсене теллевлэ каларам-

сем эфира тухёс. Культура учрежденийёсем те сумлэ уявран аякра юлмёс. Вёсем ку енёпе ёслеме тытаннэ та ёнтё. Самхран, республикари архив учрежденийёсен «Таван сёр-шыван Аслэ вэрсин сёлесёнече эвакуаци шучёне килнисене пулашни», «Пирён ентёшем - Совет Союзён Геройёсем», «Вилёмсёр шикленмесёр», «Тыл - фронта», «Вэрсаран килнэ сырусем...» электрон каларамёсем хатёрленё.

Ларура ЧР вёрёнү тата самраксен политикин министр Владимир Иванов ачасемпе шамракёне сарпа патриот воспитанийё парас ёс мёнле пынипе паллаштарнэ.

Ю.ПЕТРОВ

Туртмалли хуташсем - пысак хёрушлэх!

6 кунра вёсемпе 42 сын наркамашланнэ

Тунти кун Чаваш Ен Пуслэхэ Михаил Игнатьев республика Правительствин членёсемпе, федерацин ёс тавакан влаё органёсен тата хула округёсен ертүсисемпе канашлу ирттернэ.

Малтанах сывлэх сыхлавён министр Алла Самоилова аван уйахён 24-29-мёшёсенче психикана витём күркен хуташсемпе наркамашланнэ 42 сын сиплев учрежденийёсенчен пулашу ыйтни сынчен пёлтернэ. Вёсенчен 15-шэ туртмалли хуташсемпе уш курнине пула хайсене йывар туйиние палартнэ. Тёп йыш - 18-21 сулсенчи качасем, пациентсене пурне те тивёсёл медпулашу күрещё, вёсенчен биолог пробиосем илнэ.

Федерацин наркотёрёслев службин республикари управленийён пуслэхэ Евгений Барсков пёлтернэ тарэх - туртмалли хуташсем

йышаннэ. Апа конкурсра сётнернэ Суту-илупе промшленносо палатин никёсё сынче туса хунэ, вал икё сул ёслэ.

Социаллэ проектсене пурнашламалли конкурс заякисене йышанассине комисси аван уйахён 22-мёшёнче вёсленё. Пётёмпе 65 организаци документсем панэ. Вёсен 37 проекчё хушма вёрентёве, наукапа техникана, пултарулаха, спорта, тавра пёлупе, экологипе сыханнэ ёсё аталантарассине тёпе хурать. 8 проект - инвалдисемпе вёсен семийсен социаллэ адаптацияёпе, 7-шэ - нацисен хушшинчи килёшёве сирёлтетессине, 5-шэ ватасен пурнашне лайхалтассине сыханнэ. Конкурс суйлавён рейтингне сывах вэхатра палартёс.

Владимир Аврелькин тата ял хушалэх министр Сергей Павлов ял хушалэх продукцийён

РЕСПУБЛИКА ПРОКУРОРЭ ВЛАДИМИР МЕТЕЛИН ЭКСПЕРТИЗА КАТАРТАВЕСЕМ ХАТЁР ПУЛСАН СЫНСЕМ НАРКАМАШЛАННА ТЭСЛЁХПЕ УГОЛОВЛА ЁС ПУСАРМА ШАНТАРНА

сунтнэ икё сынна тытса чарнэ. Республика прокурорё Владимир Метелин экспертиза катартавёсем хатёр пулсан сынсем наркамашланнэ тёлёхпе уголовла ёс пусарма шантарнэ.

Чаваш Ен Пуслэхэ влаё органёсен, муниципалитетсен ертүсисене психикана витём күркен хуташсем саракансене хирёс маларахах мерасем йышанамалли, унашкалисене вэхатра тупса палартмалли пирки каланэ. Михаил Игнатьев массалла информаци хатёрёсене урла халлах савнашакал хуташсемпе уш курнин хёрушлэхэ пирки ашантарма хушнэ.

Сурт-йёре хутса ашымалли тагхар пуслани сынчен Строймин ертүси Олег Марков пёлтернэ. Объектсен хатёрлэхё 99% иртнэ. Уйрамман хутса ашымалли тавакан суртсене шула илмесен сурт-йёр фондне 100% хатёрленё. Шупашкар тата Сёнэ Шупашкар хулисене халё социаллэ объектсене - ача сачёсене, шкулёсене, сиплев учрежденийёсене - аша парас ёсё пусаннэ.

Экономика аталанавён министр Владимир Аврелькин коммерцие сыханман организацисене социаллэ проектсене пурнашлама субсиди памалли конкурс мёнлерех пыни сынчен каласа панэ. Конкурс суйлавён катартавёсем тарэх 2012 султа социаллэ теллевлэ 75 организаци пётёмпе 11,3 млн тенкё илнэ, пёлтёр 62 организацие 15 млн тенкёлёх финанс пулашавё панэ.

Пёлчё тата ватам предпринимательлэх субъекчёсен социаллэ проекчёсене пулашас, гражданден тата общество пусарулахёне хавхалантарас теллеве Ресурс центрё йёркелеме

рынокёсен мониторингён катартавёсем, саван пекех аван уйахёнчи инфляци пирки калакан информацие паллаштарнэ. Чаваштат катартавёсем тарэх - 2013 сулки раштаврипе танлаштарсан касалхи аван уйахёнче республикара инфляци 106,1% ситнэ. Сурла уйахёнчипе шайлаштарсан вёсленекен уйахра таварсемпе пулашу ёсёсен потребитель хакёсен индексё 100,5% пулнэ. Ращёй регионёсенчи социаллэ пёлтерёшлэ апат-симёс таварёсен сурла уйахёнчи урла уйахёнчипе танлаштарсан рейтингёне Чаваш Республикы 83-мёш вырэнтэ. Сак ранжирэ сёр-шыври 85 регион хушшинче катартусем пёлчёлкене пыниие кура РФ Экономика аталанавён министрствине палартнэ.

Чаваш Ен Пуслэхэ ёс тавакан влаё органёсене тата муниципалитет влаёсене производителсен хушшинчи конкуренцие аталантармалли условисем йёркелеме, посредничесен шутие чакарма чёнесе каланэ, «Производитель - туянакан» схемана тёпе хуни хаксен салтавсар усёмёнен сыхлама пулашиние палартнэ.

Шупашкар хула администрацийён пуслэхэ Алексей Ладиков «Ращёй - спорт сёр-шывё» форумта хатёрленё май шамат кун хулары 170 ёс коллективёне Пётём Ращёйри ГТО комплексён нормативёсене пурнашламалли фестивалё йёркелени катартавёсене пёлтернэ. ГТО нормисене пурнашлама 1,7 пине яхан сын хушаннэ, вёсенчен 95% сахалтан та пёр нормативе ылтан значоклах пурнашланэ. Унсёр пусче спорт уявене шул ачисемпе вёсен ашшэ-амашё те - 70 пине яхан сын - хушаннэ.

Д.ЯКОВЛЕВ

Тав тунэ

Чаваш Ен Пуслэхён Михаил Игнатьеван яёпе аван уйахёнче висё тав сыравё килнэ.

Михаил Игнатьева, ЧР Правительствине, Строительство министрствине Ращёйри водоканалсен Шупашкарта сурла уйахён 25-29-мёшёсенче йёркеленё VII конференцие хатёрленсе ирттерме пулашайн Ращёйри шывпа тивёстерекен ассоциаци тав тунэ.

«Чаваш сёрён тараватлахне пула конференци статусё, шайё ытти хуларэ ирттернинчен чылай сёллёрех пулчёс. Мероприятин ёслё программине Ращёйён 49 субъектёнчи 79 хулан 400 ытла представителё хушаннэ. Сав шула - федераци, регионсен тата муниципалитетсен влаё представителёсем, пирён профессорё вай хуракансем, саван пекех Чаваш Республикин массалла информаци хатёрёсен ёсчёсене.

Сумлэ конференцие ирттермешкён сак ёсё явёстарисене пурин те сине тарса тата тащэ сыхану тытса тарашма тивёрё. Мероприяти республикан профиль службисен тата влаё органёсен пысак профессионализмне катартаса пачё.

Хисеплэ Михаил Васильевич, сагла килёштерсе тухаслэ ёслёнёшён, пулашушан тав вататпар. Сирён опыта тата мён пур специалист тараватлахне кура мероприятия Чаваш Республикин мён пур ханин асёнече юлэ», -

тенё ассоциацин ёс тавакан директорён Е.В.Довлатован сырвёвёне.

Канашри транспортпа энергетика техникумён коллективё тата сак хулары Йёпрез сулэ сынче вырнашнэ нумай хваттерлэ суртсене пуранакансем суран сурёкесем валли 1,3 пин таршшэ тротуар тавассине йёркеленёшён тав тунэ.

«Техникумра Ращёйён 25 ытла регионён, ют сёр-шывсен представителёсем вёрёниие шула илсен кунта халё условисем йёркелени пысак пёлтерёшлэ. Промшленносо зоне хулапа санкашак шанчакла касана сыхантарни Канашира пуранакансен, пирён техникум ёсчёне семпе студентёсене халлахне тивёстерме пулашаш», - пёлтернэ хайён сырвёвёне транспортпа энергетика техникумён директорё И.Р.Низмуллин.

Муравленко хулинчи «Пёрлёлёх» чаваш наци культура автономийё республика Пуслэхне Ямал-Ненец автономии округёпе алэ пуснэ экономика килёшёвёшён тав тунэ.

«Пирён регионсем малашне тытакан сыханусем пире, Ямалта пуранакан чавашсене, Чаваш Республикпе Ямал-Ненец автономии округён пёрлехи кашни утамёпе манасламма май парасса шанатпар. Михаил Васильевич! Эпилр сирёне мухтанатпар!» - тенё сырура.

Н.СЕМЕНОВ

Ёненернэ...

Комсомольски районёнчи Александровка сынини, 33 султискер, качкине хайён килёнече пёлёшёпе эрех ёснэ. Сак тел пулу вилёмпе вёсленнэ.

Кил хури хай каланэ тарэх - пёлёшён самхэмёсен йёкёлтенён илтённэ-мён: эсё мана вёлерёсене вёсёмёсёр хэратаган, хав вара сагла таваймастан... Арсын «сагла тума пултарнин» ёненернэ: сёсё илнэ те юлташне каякэртан чикнэ. Вилмеллех амантнэ.

Следстви комитетён Патарьёлёнчи пайё сын вёлёрнёскер телёшпе УК 105 статийн 1-мёш пайёне айаппав таратнэ.

К.АНТОНОВ.

ЯЛ ХУҶАЛАХӖ

Килес ҫулхи тухӑс халех шухӑшлаттарать

Ҷавӑнна пӗтӗм лаптӑка сухалаҫҫӗ

Шупашкар районӗнчи Ленин ячӗллӗ кооперативра кӗр сухи 1200 гектар тумалла.

– Санталах сума ра кайиччен ӑна вӗҫлетӗр-и? – ыйтрам кооператив председателӗнчен Петр Тунгуловран.

– Авӑн уйӑхӗн 23-мӗшӗ тӗлне 520 гектар, мӗн пур лаптӑкӑн 43,3 процентне, сухаларӑмар, – хуравларӗ ӑл. – Механизаторсем куллен уйра, хура кӗркунеччен еҫе пӗтерӗшӗн.

– Вӗсем суха тунине пырса кураҫӗ, – терӗм.

– Апашпа Паспап ялӗсен хушинчи уя килӗр, – телефонпа йыхравларӗ председател.

Шупашкар-Ҷӗрпӗ автосултан, Шӑнкас ялӗн чарӑнавӗнчен, хуҫалах ҫӗрне кӗтӗмӗр кӑна – куҫ умне ҫӗртме

• Борис Зайцев тракторист.

тӑвакан виҫӗ агрегат тухса тӑчӗ. МТЗ тракторсем темиҫе тӗренлӗ тимӗр плуга ҫӑмӑллӑн туртаҫҫӗ. Темшӗн мана хӑмӑл тӑрах шухӑ лаша-месе юртнӑ пекех туйӑнчӗ. Вӗсен хыҫӗнчен тусан йӑҫӑрланса тӑсӑлат, хӗвел пайӑркисене пула суха пуҫ тимӗр-ӗсем йӑлтӑртатӑҫҫӗ.

Руль умӗнче – хӑйӗн 60 сулхи юбилейне кӗтсе илме хатӗрленекен Альберт Боро-дов, Борис Зайцев, Михаил Григорьев механизаторсем. Пирӗнне сӑмахлама пӗр ӑхӑт та ҫук вӗсен. Тимӗр учӗсене хӑвалаҫҫӗ кӑна!

Часах ҫӗртме пуссине ӳрвар председателӗ ЯХПК автомашинапӗ ҫитрӗ.

– Борис Улюкин, Виктор Викторов, трактористсенчен чи ҫамраки Михаил Серапионов та кӗр сухинче, – терӗ хӑйне кооператив ертӗҫине суйличчен 12 сул кунта агрономра ӗҫленӗскер. – Ял хуҫалах культури сене пухса кӗртсен нумай хуҫалахра ҫӗре сухала-маҫҫӗ, культиваторпа шӑйӑрса кӑпкӑлатаҫҫӗ. Эпир кӗркунне плугпа сухалатӑр, ҫуркунне культиваторпа ҫемсететпӗр. Тӑпрана ҫавӑрса пархасан сума кураҫ, усен-тӑран ӳрлӑхӗпе тунине сиенлекен хурт-кӑпшанӑ ӑшаҫа пӗтет.

Петр Николаевич кӑмӑлӗ

лайӑх. Еҫси вӗҫлене пырат-ҫке. Ял хуҫалах культури сене 1281 гектар пухнӑ, кӗлете 3049 тонна тырӑ кӗртнӗ. Бункер виҫипе тухӑс кашни гектаран ӳтаманран 24 центнер. 158 гектар йышӑннӑ кукуруза сулса пуҫтарнӑ. Сенаж – 3800, силос – 1548, утӑ 686 тонна хатӗрленӗ. 2013 султан юлнӑ утӑпа сенаж та самах.

– Санталах типӗ тӑрсан нумай сул ҫитӗнекен кураҫӑн виҫӗмӗш хутне сулса тата 2 пин тонна апат хатӗрлӗпӗр, – ҫак кунсенче тумалли ӗҫсемпе паллаштарчӗ. – Ҷавӑкан 480 ӗнешӗн, 752 пуҫ сысна-шӑн, ытти ӳрлӑхшӑн апат ҫителӗклӗ, ӳл 1-2-мӗш сорт-ла.

Халхи ӳхӑтра кашни ӗненер 17 килограмм сӗт ҫаваҫҫӗ.

• Петр Тунгулов председатель.

кӗмӗш ӳрӑна йышӑннӑ. Иртно сул кашни ӗненер ӳтаманран 5300 килограмм сӗт сунӑ. Кӑсал 5500 ҫаваҫшӑн. Наталия Храмова, Вероника

тенкӗ тӑкаклӑн, тыр-пул пухса кӗртмелли Дон-680 комбайн, КамАЗпа УАЗ автомашинасем, ытти техника хатӗрӗ 12 млн тенкӗлӗх туйӑннӑ. Еҫ укҫи ӳхӑтра параҫҫӗ. Пӗтӗмӗшле илсен – ЯХПК аван аталанат. Ахальтен мар ӗнтӗ ҶР Ял хуҫалах министерствин кӑсал ӑна республикари ӑнаҫлӑ ӗҫлен 100 хуҫалах йышне кӗртсе ҫичӗмӗш ӳрӑна лартнӑ. Килес сулсенче тыр-пул пуҫтармалли комбайн, К-700 трактор, саялка туйӑнасшӑн, тыр-пул типтӗмелли комплекс ӳр-наҫтарасшӑн. Кӗскен: пред-приятти ӳҫм сулӗпе малаллах талпӑнат.

✓ ЯЛ ХУҶАЛАХ КУЛЬТУРИ СЕНЕ 1281 ГЕКТАР ПУХНӑ, КӗЛЕТЕ 3049 ТОННА ТЫРА КӗРТНӗ. БУНКЕР ВИҶИПЕ ТУХӑС КАШНИ ГЕКТАРТАН ӳТАМРАН 24 ЦЕНТНЕР

Чи пахине ҫеҫ сутаҫҫӗ. Шупашкарти сӗт завочӗ продукция пахаланӑ тӑрах Агашсем республикара – яланх пӗрремӗшле ҫеҫ хатӗрлекен ӑнтӑласҫӗ. Фермадӑн сӑллене юсаҫҫӗ. Кӑҫал вӗсене ҫенетсе 8 млн

Чекбоксарова, фермадӑн чи ҫамрак доярка Анастасия Владимирова, Светлана Матвеева, Татьяна Елизарова ҫак тӗллеве ҫывартаҫишӗн ӑнтӑласҫӗ. Фермадӑн сӑллене юсаҫҫӗ. Кӑҫал вӗсене ҫенетсе 8 млн

Директора сӗт хакӗ тивӗҫтермест Юрать-ха, ӳрлӑх тупӑш самай парать

Федерацин Ҷӗрпӗ районӗнчи «Колос» патшалӑх унитарнӑ предприятин директор Эдуард Митрофанов ҫак кунсенче ӗҫе савӑнӑҫлӑ кӑмӑл-туйӑмпа ҫӗрет. Мӗншӗн тесен ӳрмана ӳхӑтра тата пысӑк пахалаха вӗҫленӗ. Кашни гектаран ампар виҫипе ӳтаманран 28 центнер тырӑ пухса кӗртнӗ.

• Ял хуҫалах ӑспӑлӑхӗсен кандидатӗ Э. Митрофанов.

– Сулра уйӑхӗн вӗҫӗнче куллен сума чашлаттарчӗ те – санталах хӑратрӗ, – пытармарӗ ҫамрак ертӗҫӗ, 13 сул хуҫалахӑн тӗп агрономӗнче тӑрӑнӑскер, директорта 4 сул ӳй хураканскер. – Пӗлтӗр, аван уйӑхӗнче, йӗпе-сапа тарӑхтарчӗ. «Кӑсал та ҫапла пулӗ-ши?» – тесе пӑшӑрханчӗс пирӗн специалистсем. Юрать-ха, султи патшалӑхисем хресчене хӗркенчӗс. Куллен хӗвел пӑхса савӑнтарчӗ, тыр-пул хӑвӑрт типрӗ. Комбайнсем ҫӑрмав-ҫӑрса ӳрса тӗшӗлерӗс.

Ял хуҫалахӗн мӗн пур культурине 2779 гектар пухса кӗртнӗ. Тӑрӑллӑ йӗтеме, складсене 6 пин тырӑ тур-тарнӑ, тӗш тырӑпа парса йышши культури сене, нумай сул ҫитӗнекен кураҫӑн, горчицӑн паха ӳрлӑхне сутма хатӗрленӗ.

– Сенаж – 4 пин, утӑ 800 тонна хыврӑмар, – пӗлтӗрчӗ директор. –

АТАЛАНУ ҶУЛӒПЕ

Уйрӑмлаӑх – ҫӗрпе пӗлӗт пекех

Ҷенӗ фермапа пула ӳрлӑх хушӑнать

Иртнӗ ӗмӗрӗн 70-80-мӗш сулӗсенче Кӑнаш районӗнчи Атнаш ферминче пухса тӑнӑран кунта ӳй хуракансем епле терленине лайӑх ас тӑватӑп. Йӗпе-сапарӑ резина атӑпа пилӑк ҫӑратчӗс, производствӑн пысӑк пайне ала вӗҫӗн пурнӑҫлатчӗс. Унтапа витене ҫенетсе-лайӑхлатса пынӑ-ха, анчах пӗлтӗр, Ҷенӗ сул умӗн, ҫенӗ фермапа хута яраса ун чухне тӗлленмен те.

– Эпӗ кунта 1985 султанпа ӗҫлетӗп, виҫӗмӗш витене кураҫам. Елӗкхине аса илес те килмест. Халӗ вара – ӳрлӑх. Фермадӑн Кӑнаш-Шупашкар тӑрӑссӑна ҫитиех асфальт сул сарнӑ. Витере типӗ, хӑтла. Уйрӑмлаӑх – ҫӗрпе пӗлӗт пекех, – терӗ Людмила Евграфова. – Ашӑ шыв ала айӗнчех. Ӓнесене апат тракторпа валесӗҫӗ. Сумали аппарат ӳр ҫенӗ, ку чухнехи йышши. Еҫ укҫи лайӑх тӗлесӗҫӗ, преми те параҫҫӗ. Тивӗҫлӗ кӑнава тухрам пулин те хӑнӑхнӑ йыша пӑрахаҫа каяҫ килмест. – Машинапа ӗне ҫавакансен ӗмӗчӗ

– вӗсемпе пӗрле хӗпӗртет ферма заведующийӗ Елена Иванова. – Елӗк доярка йышлӑччӗ. Халӗ – Людмила Евграфова, Надежда Степанова, Ольга Фролова, Надежда Алексеева тата Елена Тимофеева – пиллӗкӗн. Еҫе харӑс тухмаҫҫӗ, канакан та пур – 125 ӗнене ӳхӑтра сума чиперех ӗлкӗресӗҫ.

Хӑтла вите, паха апат, ӳрлӑх ӳрлӑх тата ӗҫ дисциплини сулӗ шайра пулли – ака аҫта пытаннӑ ҫитӗнӗ ҫӑл куҫ.

– Атнашсем районта пӗрремӗш пыраҫҫӗ, талӑксерен пӗр ӳрлӑхран

тивӗҫтермест. Ял производствине лайӑх-ахра аталантарма кашни литр сӗте 25 тенкӗле сутмалла. Ҷак хакпа ҫеҫ хресчен тупӑш хальхинчен чылай ытларах илме пулӗ. Пирӗн усламӑн ытти ҫӑл куҫне шырама тивет. Кӑсал хуҫалах кассине ӳрлӑхран темиҫе млн тенкӗ керессе шанатӑр.

Ана аса тухӑҫлӑ ҫитӗнерессинӗн, ют ӳрӑна хушӑнтармасӑр пухса илесинӗн, сул-ҫапан тасатасинӗн нумай ӳй хураҫҫӗ. Еҫ пахалах агрономсенчен ҫеҫ мар, мӗн пур специлистран нумай килет.

– Ҷавӑнна вӗсенчен хытӑ ыйтатӑп, – ҫирӗплетрӗ ертӗҫӗ. – Пахалах тырӑ аллакан агрегатсемпе те таҫ ҫыжӑннӑ. Вӗсене ҫенетме тӗллев лартӑм.

Предприятти чи пысӑк репродук-

• Альбина Малова, Галина Тимофеева, Зоя Григорьева, Ольга Тюкарева тырӑ аллаҫҫӗ.

циллӗ ӳрлӑх туса илнине Россельхознадзор документ парса ҫирӗплетет. Шанӑклӑ пултӑр тесе унӑн копине ӳрлӑх туйӑнакансене парса яраҫҫӗ.

ФПУП ӳрлӑх туса, ҫӗр улми, аш, пыл сутса, района пурӑнакансене тӗрлӗ пулӑшу парса та кӗсьене хуланлат.

– Ҷитес сулсенче ӗне ферминче тепӗр вите тӳвӑнӑр, – предприятти тӗллевӗпе паллаштарчӗ ертӗҫӗ. – Ҷавӑкан ӗне кӗтӗвине пысӑклатӑнӑр, сӗт хальхинчен ытларах сутса кӗмӗл нумайрах тӳвӑнӑр.

Вӑл аталану сулӗпе малалла каясшӑн. Ырӑ тӗллевне ыратӑп ҫеҫ.

– Юри МИХАЙЛОВ. Геннадий ВЕРБЛЮДОВ сӑн ӳкерчӗкӗсем

ПАЯНХИ ПУРНАҶ

«Сахалрах чирлесчӗ, нумайрах пурӑнасчӗ»

Кӑнаш районӗнчи Ҷулти Вӑрманьялта фельдшерпа акушер пунктчӗ хута кайрӗ, Энтрияль школӗнче спорт залӗн уявӗ иртрӗ

Пӗрлехи информаци кунне Кӑнаш тӑрӑхне ҫак район кураторӗ, ҶР Министрсен Кабинетӗн Председателӗн сумӗ-ял хуҫалах министрӗ Сергей Павлов, ҶР Патшалӑх Кӑнашӗн депутатӗ Вячеслав Александров, Экологипе сул санталах ресурсӗсен институтӗн директорӗ Владимир Барсуков, республикари ветеринари службин пулӑҫхӗ Сергей Скворцов, Шалти ӗҫсен министривин пай ертӗҫи Николай Ефремов, Ҷавӑш Енри граждӑн оборони тата ҫрезвычайнӑ лару-тӑру ӗнӗпе ӗҫлекен /МЧС/ комитетӗн председателӗн сумӗ Олег Павлов килсе ҫитнӗ.

• Фельдшерпа акушер пунктне уснӑ самант.

– Халӑхпа сӗтсе явмалли ыйту чылай. Ҷапах чи пӗлтӗрӗшли – юла уйӑхӗн 9-11-мӗшӗсенче Шупашкарта иртекен «Раҫҫей – спорт ҫӗр-шывӗ» Пӗтӗм тӗнчерин форум, – палӑртрӗ Сергей Павлов. – Ҷавӑш Ен тӗп хулине ахальтен сулласа илмен. Спорт сооружениӗсен инфратыӑмне йӗркеле, массӑллӑ физкультурӑна аталантарас тӗлӗше пысӑк ӗҫ тӳвӑтӑр. Кашни виҫӗмӗш ҫын спортпа тусла. Сывӑ пурнӑҫ йӗркине ҫирӗплетес ӗҫе Кӑнашсем те хӑйсен туйине хываҫҫӗ. Энтрияльни ӳтам шулта спорт залне юсаҫа ҫенетме май тупрӗс. Ҷӳрехер асӑннӑ форумта тивӗҫлӗ шайра ирттересчӗ пирӗн.

Сергей Владимирович каланӑ тӑрах – республикари апат-симӗҫ рынокӗнче мониторинг ирттерекен тата хаксене тӗрӗслесе тӑракан ятарлӑ штаб йӗркеленӗ. Кашни эрнере ӳрӑнтӑн влаҫ тытӑмӗсемпе видеоконференци ирттересчӗ. Хуҫалахсемпе уйрам ҫынсене хулапа район центрӗсенче, Шупашкарта Мускавра йӗркелекен кӗрхи ҫимӗшсе ярмаккисене хастартарх хушӑнма сӗнчӗ министр. Калӑпӑр, Мускавра ҫӗр улми, паха ҫимӗҫ хӑвӑрт сутӑнат. Ҷак ӗсене ҶР Апат-симӗҫ фончӗ йӗркелесе пырат.

Кӑсал Ҷавӑш Енри хуҫалахсем 560 пин тонна тӗш тырӑ /пӗлтӗр – 396 пин тонна/ ҫапса тӗшӗленӗ. Ҷӗр улми лаптӑкӗн 65 процентне пуҫтарса кӗртнӗ. Кӗрхи культури сене 80 пин гектар акса хӑварнӑ. Ял ҫыннисемпе тӗл пулнӑ чухне пушар хӑрушӑрлӑхӗн ыйтаӗсене час-часах ҫӗк-ҫӗкӗҫ. Ҷавӑнна район пулӑҫхӗ Владислав Софронов хӗле керес умӗн пуртсене хутса ашӑтмалли хатӗрсене тепӗр хут тӗрӗслесе, сурт-йӗре страхласси ҫинчен аса илтерчӗ.

Халӑха силлес, сывӑ пурнӑҫа хӑнӑхтарас ӗнӗпе Кӑнашри тӗп больница /тӗп врачӗ – Р.Н.Федорова/ коллективӗ пуян опыт пухнӑ. Малашне вӗсем ӳрӑнтӑн ял тӑрӑхӗсен пулӑҫхӗсемпе участок тухӑртӗрсене пухса «Ҷавра сӗтлесем» ирттерме палӑртаҫҫӗ. Чылай ҫын сиенлӗ йӑларан хӑтӑлас шухӑшлӑ, анчах аҫта каймаллине, камран пулӑшу ыйтмаллине пӗлмест. Ҷавӑнна тухӑртӗрсен кӑнашчӗ пӗтӗ кирлӗ.

– Хӑйне лайӑх туйкан ҫын пурнӑҫа ӑнтарать, ҫемьере те килӗшӗ хуҫаланать. Кӑна хамӑн силлес практикинчен илсе калатӑп, – терӗ Рената Николаевна.

Сывату ӗҫӗнче халӑха чи сывӑххи – ял фельдшерӗ. Ҷулти Вӑрманьялта фельдшер пунктӗнче ӳй хуракан Марина Данилова кашни ҫын валли ашӑ ҫамах тупма пӗлет.

– Юри МИХАЙЛОВ. Геннадий ВЕРБЛЮДОВ сӑн ӳкерчӗкӗсем

• Вячеслав ГРИГОРЬЕВ. Антонина ТЯМИНА сӑн ӳкерчӗкӗ

• ӳрлӑх-чӗрлӗх отраслӗнче ӳй хуракансем: Зоя Миронова, Елена Иванова, Раиса Михайлова, Надежда Степанова, Людмила Евграфова.

– Валентин ГРИГОРЬЕВ

ТИРПЕЙЛӘХ

Кашни япалан хайен вырәнә пултәр

Кирлә япалана шапка 5 сәкунтра тупма пултаратар-и? Паллах, пирән сөнүсемпе уса курмалла реф.

1/ Чи малтан мән пур япалана «ревижи» тумалла. Саван хысқан сәш шапка тирпейлемә тытманмалла. Гардеробри кәпәкофта таврашне диван, кресло сине вырнастармалла. Султалак ытла тәхәнман кәпә-тумтире түрех айкне хумалла /тәсләхрән, сәннисене е темисе хутчен сәш тәхәннисене сити-ситми пурнаҗла пурәнәкансене, ыр кәмәлләх фондне пама май пур/.

2/ Шап сүлөксене сәтәрса илмелле. Кәпә-тумтире мәнләрех уса курнине кура сортамалла. Сайра хутра сәш тәхәнәканисене сүлөк сине шалара хумалла, киләштерекнисене - хәррине.

3/ Сака сине кәпесене кәпесемпе, юбкасене юбкасемпе сакмалла, араш-пиреш ан пултәр. Капла кирлә япалана тупма ансатра.

4/ Сүлөксем сине якатна япаласем сәш пулчәр. Кун пек вәсем сахалрах вырән йышәнәсә.

5/ Сака сине трикотаҗ япала тәсәлса кайма пултарат, сапла вара унән вырәнә - сүлөк сине.

6/ Увра тәхәнмалли илемлә кәпесене пәр-пәр пусмала е кивәрех ал шәллипе чәркесе инсәтри кәтесе хурсан вырән-ләрах.

7/ Шапка пит нумай япала хурса тәвәрлатма кирлә мар.

ХАРУШСАРЛАХ СИНЧЕН МАНАР МАР

Кетмен ханасенчен хүйелесе

Специалистем сиреплетнә тарәх - хваттере, кил-сурта ытларах чухне суллахи-кәкурннеки уйәхсенче саратасә. Сака аңланмалла та өнтә, мәншән тәсен ку вәхәтра нумайшә отпуска каят? Сапла вара сурт хәрушсәрләхә пирки маларахах /ана юсанә е пурәнма кунә кунранәх/ шухәшмалмалла.

Сурта чи малтанах шанчәклә алаксем кирлә. Паллах, вәл металран пултәр. Алак мән тери паха иккенне мәнле пәлмелле-ха? Тимәр хуланәшә - 1,5 мм, сүхерех ан пултәр. Коридоралла усәлтәр.

Сарасем япәх тәк чи хәватлә аләк та сәлса хәвараймә. Код тытәмәпә өсләккеннисем чи лайәххисем шутланаҗсә. Усал шухәшлисимешән тепәр чәрмәв - куҗа курәнсах кайман сәра: аңа усмашкән малтан шыраса тупас пулат.

Чүречесене те хүйтелемелле. Пәрремшә е чи сүлти хутра пурәнсан - рәштәксемпе. Кантәксемсе бронзалама май пур. Халхи вәхәтра кил-сурта хүйтелемешкән техника майәсем сителәкчә. Кәсәе хуланәшне кура суылмалла сәш.

● Хваттере /сурта/ кәнә сәрте сәнава камери вырнастарма пулат.

● Куҗам датчикәсене пүлмәсене вырнастарасә. Хваттере ют сөнсем кәрсен вәсем хуҗине е хурал агентствине сигнал ярасә.

● Яланки карас телефонә пекех курәнәкан хәтәр - GSM-сигнализация. Хваттерте сәсәсем пулсан, чүречесем вәйлә чәтрәнсен унән датчикәсем хуҗине sms-пәлтерү ярасә.

● Чи шанчәкли, паллах, сигнализация вырнастарни, анчак та ку йүнә мар.

ВУЛАКАН ОПЫТНА ПАЛЛАШТАРАТЬ

Икә хут сәсәкә сүраҗсә

Эпир садра ыра шәришлә чәкәсем, тәсләхрән, флоксем, маттиолосем өрчәтмә тарәшатпәр. Чәкәсем сине пәр вәхәт киләсе пәкса тәрсан хәвна лайхарах туйма пулатан. Ләпкәләх кәтәсе лекнә теийн. Эпир асарханә тарәх - чылай чәкәкрән сәтәрәсәсем «Шикленәсә».

Садра теүсине кәтәсе те - улмуҗссин, грушәсен, сырла тәмәсен хушшинче - төрлә тәслә флоксем үсәсә. Вәсенчен сүррине чәкә сүххисем тумма касатпәр, тәп чәкәкрәнчен сәннисем аталанаҗсә. Сапла майпа флоксем икә хут сәсәкә сүраҗсә, чәкәкәсем чылай вәхәт шанчәсә.

Флоксене ытларах чухне тәмәсене пайласа өрчәтәтпәр, вәра акса та йышне үстерме пулат. Чән та, кун пек майпа өрчәтәсен чәкәкрән төсә кәштәх улшәнәт.

В. РЫЖОВА.
Егерне районә.

ТӘПЕЛТЕ ЧУХ

Кавән вәлчи

1,2 килограмм кавәна тасатмалла, вәррине, сәмсе пайне кәлармалла, тәваткаллса турамалла. Кастриоле шыв тата кавән ямалла, сур сәхәт пәсәрмәллә. 600 грамм кишәре пәсәрсә тасатмалла. Пахча сәмсәсә аш арманәше авәртмалла, ашаланә 200 грамм сухан, пәрәс, тәвар, вәетнә укроп хушмалла. Кәленче сәвәтсене тултармалла. Сур литрлә сәвәтсене - 25 минут, 1 литрлисене 35 минут вәрәтмәллә.

Арпус хуппинчен - мармелад

Арпус хуппине хытә пайәнчен шуртаса тасатмалла, тәват-каллса турамалла. Шерпете ямалла /1 килограмм арпус хуппи, 600 грамм сахар пәсүкә, сур литр шыв кирлә/. 3 хутчен 5-6 минутшар пәсәрмәллә. Сәтле, кофәле, чәйне сыпса сәмсе пите аван.

Пахча сәмсәсә салачә

10-шар шук баклаҗан, помидор, пуслә сухан, пылак пәрәс /шултра турамалла/, кишәр /шултра теркәпа хырмалла/ илмелле. Чукун сәтманә /пысакы кирлә/ сур литр усән-тәран сәвә, пахча сәмсәсә ямалла, 20 минут пәшәхлмалла. Пиҗәс үмән тәвар, авәртнә хура пәрәс, ыхра хушмалла.

Вәриләнә кәленче сәвәтсене тултармалла, хупмалла. Сивәнсен нүхрәпе илсе тухмалла.

Антонина СЕРГЕЕВА хәтәрленә.

ХЫПАР

Җамрәксем аслисенчен тәсләх иләсә

Пьедестал сине - Вәрмарсем

Вәрмар районәнчен тухна пәллә велосипедистем сәр-шыра тата тәнчәре пәллә йәр хәварнә: СССР чемпионән ятне 6 хут тивәснә Виталий Гаврилов, велосипедла чуппәсене чәвашсен пәрремшә профессионалә, сәршив чемпионәтәнчә икә хут сәнтернә Иван Иванов, Олимп вәйисене хутшәйнә Сергей Иванова Вера Андреева.

Вәсен тәсләхә җамрәк велосипедистсене сәнәрен те сәнә ситәнүсем тумма хавхалантарат. Нумаях пулмасть хамәр өнтесе, Әспәперә суралса үснә СССР спорт мастерне, Чәваш Республикалин тава тивәслә тренәре Василий Яковлева асәна маунтинбайк өнәпә Сәнә Шупашкарта иртнә амәртүра та Вәрмарсем ләйхә кәртәтүсемпе пәләрнә. 1996-1997 сүлсенче сүралнә яшәсен ушкәнәнчә Раҗсәй спорт мастерә, Ленинград өласәнчи Сестрорецк хуликин Олимп резервәсен училищинчә вәренекән Дмитрий Александров пәрремшә вырән йышәннә. Ун хысқанә финиша спорт мастерән кандидачә Владислав Михайлов ситнә. Вәл та Сестрорецки училищәре асталәха туптат. Вәрмар тарәхән тепәр каччи,

Смоленски физкультурәпа спорт тата туризм академиянчә пәлу илекән Дмитрий Яковлев вара виҗсәмшә вырән йышәннә.

Пултарулә спортсменсене Василий Яковлевичән вәләл, Казахстанри ма-

унтинбайк өнәпә олимпиецсене хәтәрлекән центрән аслә тренәре, спорт мастерә Евгений Яковлев саламаннә.

Анатолий ХОВАНСКИЙ.
Автор сән үкәрчәкә

АС ТӘВӘМ

Ентешсем литературәра тарән йөр хәварнә

Чәваш литературинчә, пичетәнчә тарән йөр хәварнә пәллә сывравсә, Вәрмар районәнчи Пысак Енкәссәи ялән мухтәвлә йәвәлсәм - Александр Янташ тата Мирун Еник - суралнәрәпә сәр сур ситрә.

Исаак Никифорович Никифоров /Александр Янташ/ пултарулә прозаик пичет өснә 1938 сүлта пуҗәннә. Районти «Трактор» /«Хәрлә яла»/ хаҗат редакциянчә өсләнә. Тәван сәр-шывән Аслә вәрси пулсанча фронта кайнә. Тәшманпа сәлсәса паттәрләх кәртәртнә орден-медале тивәснә. Вәрсә хысқан «Коммунизм яла» хаҗатра өсләмә пуҗәннә. Унтан вунә сүл ытла Чәваш кәнеке издательствин директорә пулнә.

А.Янташн пәрремшә хайләвә, «Тәван сәршән» очерк, «Чәваш коммуни» хаҗатра пичетленнә. Ун хысқан вәл нумай калав-повеҗ сүрнә. Писатель хайләвәсенчә вәрсә сүлсәнә тата ун хысқанки саманари сынсен өс-хәллә сәнләт. Хәлхи вәхәтра сывравсән тәван яләнчи вулавашара «Шанчәклә сүл», «Салтак чәри», «Паянчи сәнәрсем» кәнекисем упрәнаҗсә.

«Пичет отличник!» Сака сәмахсем

Киров театрә - Шупашкарта

Шупашкарта С.М. Киров ячәллә драма театрән артисчәсем гастрольте пулчәс. Вырәс драма театрән сцени сине виҗә кун хушшинчә тәватә спектакль кәртәрәс.

Киров хуликин драма театрә гастролә ачасем валли хәтәрленә «Здравствуй, дедушка Крылов!» спектакльте үсрә. «Пока летит стрела Амура» мелодрама аслә әру сыннисене сәш мар, җамрәксене те киләшрә. «Юрату кирек хәш үсәмри сынна та сунатлантарат, кирек хәш вәхәтра та сәнә пурнәс пулсала пулат», - сиреплетет спектакль. «Лгуня» комеди куләш юратакансешән уйрәмах кәсәклә пулчә. Гастролә пәлхар драматургән Н.Иорданов пәеси тарәх ләртнә «Убийство Гонзаго» өс вәсләрә.

Ача-пәчана вырәссән пәллә сывравсән Иван Крыловән произведением тарәх хәтәрленә әс-хәкәлә аталантаракан карнавал виҗә кун савәнтәрчә.

И. СЕРГЕЕВА.

3 пиншән - 120 пинләх штраф

Приговор вәя кәмен-ха, анчак мән пулса иртни пәллә - суд пәтәмпәх усәлмәтнә.

Улатәр районән сүчә ЧР Хай тәллән сүрекән машинасене тата ытти техникана сәнәса таракан патшаләх инспекцийән вырәнти инспекцийән экс-пусләхә тәләшпе приговор пәләртнә. Аңа взятка илнәшән тата службәи теләнән айәпласа условнәй майпа виҗә сулләха ирәкәксәр хәварнә, 120 пин тенкә штраф туплеттерме йышәннә.

Следствин комитетчән Сәмәрлери пайә тата суд сиреплетнә тарәх - чиновник хайән служба пүлмәнчә пәр сынран 3 пин тенкә взятка илнә. Ләшә хай тәллән сүрекен машинасеме уса курас тата сүл-йәр правилсеме тәләшпе турени экзамене тытман. Анчак документ кирлә - савәншән уқса панә. Инспекци пусләхә вара официаллә протокола вәл экзамен тытине сиреплетекән кәртәтүсене кәртнә. Сапла майпа аңа тракторист-машинист удостоверенине илме ирәк панә.

Инспекци пусләхне угуловлә өс пусарнә хысқан темисә кунранәх өсрән хәтарнә. Халә ав суд та хайән вердиктине пәләртнә.

К. НИКОЛАЕВ.

ХЫПАР

Җамрәксем аслисенчен тәсләх иләсә

Пьедестал сине - Вәрмарсем

Вәрмар районәнчен тухна пәллә велосипедистем сәр-шыра тата тәнчәре пәллә йәр хәварнә: СССР чемпионән ятне 6 хут тивәснә Виталий Гаврилов, велосипедла чуппәсене чәвашсен пәрремшә профессионалә, сәршив чемпионәтәнчә икә хут сәнтернә Иван Иванов, Олимп вәйисене хутшәйнә Сергей Иванова Вера Андреева.

Вәсен тәсләхә җамрәк велосипедистсене сәнәрен те сәнә ситәнүсем тумма хавхалантарат. Нумаях пулмасть хамәр өнтесе, Әспәперә суралса үснә СССР спорт мастерне, Чәваш Республикалин тава тивәслә тренәре Василий Яковлева асәна маунтинбайк өнәпә Сәнә Шупашкарта иртнә амәртүра та Вәрмарсем ләйхә кәртәтүсемпе пәләрнә. 1996-1997 сүлсенче сүралнә яшәсен ушкәнәнчә Раҗсәй спорт мастерә, Ленинград өласәнчи Сестрорецк хуликин Олимп резервәсен училищинчә вәренекән Дмитрий Александров пәрремшә вырән йышәннә. Ун хысқанә финиша спорт мастерән кандидачә Владислав Михайлов ситнә. Вәл та Сестрорецки училищәре асталәха туптат. Вәрмар тарәхән тепәр каччи,

Смоленски физкультурәпа спорт тата туризм академиянчә пәлу илекән Дмитрий Яковлев вара виҗсәмшә вырән йышәннә.

Пултарулә спортсменсене Василий Яковлевичән вәләл, Казахстанри ма-

унтинбайк өнәпә олимпиецсене хәтәрлекән центрән аслә тренәре, спорт мастерә Евгений Яковлев саламаннә.

Анатолий ХОВАНСКИЙ.
Автор сән үкәрчәкә

АС ТӘВӘМ

Ентешсем литературәра тарән йөр хәварнә

Чәваш литературинчә, пичетәнчә тарән йөр хәварнә пәллә сывравсә, Вәрмар районәнчи Пысак Енкәссәи ялән мухтәвлә йәвәлсәм - Александр Янташ тата Мирун Еник - суралнәрәпә сәр сур ситрә.

И.Никифоров - А.Янташ өс-хәллә, пултаруләкне лайхә сәнәлса кәртәтәсә, - сапла сүрнәчә өстәшә пирки Аркадий Казанов «Хыпар» хаҗатра. А.Казановән киләнчи библиотекинчә А.Янташн «Салтак чәри» кәнеки упрәннә. Аңа мәшәрә Л.Казанова пирән вулаваша парнеләрә. А.Янташ сывравсә кәна мар, әсчак та пулнә. «Хыпар» хаҗатан кун-сүлне тәпчәс тәләшпә чылай өсләнә, чәваш журналистикин пусләмәш тап-хәрә сүнчә «Вәхәт тата пичәт». «Чәвашсен революциялә-демократиялә пичәчә сурални» кәнекесем пичетлесе кәларнә. Вәл - истори наукисен кандидатчә.

Мирун Романович Романов /Мирун Еник/ сыврас өс-хәлә рыхаҗат редакциянчә пулсаннә. Вәл - аҗта сәмахсә, сәвәс-калавсә, тәлчма, ЧАССР културән тава тивәснә өсчәнә.

1929 сүлта «Сунгал» журналта пәрремшә заметки пичетленнә. М.Романов Мускаври «Коммунар», республикәри «Коммунизм яла» хаҗат редакция өсәмпә таҗа сүхәнү тытнә. Вәрсә хысқан Чәваш кәнеке издательствинчә өсләнә. Чылай сүл «Хыпар» хаҗатра

яваплә секретарә пулнә, төрлә документа чәвашла кусарнә. Мирун Романов литературәра та пәләрнә. «Яла» журналта унән калавәсем Мирун Еник псевдонимла тухнә.

Пысак Енкәсси ял вулавашчәне Александр Янташ тата Мирун Еник сывравсәсем суралнәрәпәна 100 сүл ситнине халалласа «Манәсми сывравсә өнтәсем» аса илү кәсә иртрә. Библиотекәра сумлә өнтәсенен пурнәсәпә тата өсә-хәлпә сүхәннә материалсеме, кәнекесем упрәнаҗсә. «Тәван өнән пәллә сыннисем» тавра пәлу кәтәсә йөркәленә. Аслә әру сыннисем Александр Янташ тата Мирун Енике яри сәмахсеме аса илчә. Александр Янташн тәван йәмәкә, Валентина Никифорова, пиччәшән пурнәсә сүнчән каласа пачә.

Култура сүрчә сумәнчи тавра пәлу кәтәсәнчә те вәсен пурнәсәпә тата пултаруләхәпә паллаштаракан пуяң стәнд хәтәрленә. Эпир чәваш литературинчә тарән йөр хәварнә өнтәшәмәрсене өмәр әсра тытасишән тарәшатпәр.

Н. НИКОНОВА

Халәх хорә унән ячәпә хисәпленет

Йәпрәсри култура сүрчә сүмәнчи ветерансен халәх хорне Геннадий Степанов вәтәр сула яхән ертсе пичә.

Сақ ушкәна пәрлешнә канәсәр чун-чәреллә ватәсемпә Йәпрәс тарәхәнчи ял-пәселокә тухса сүремә тытәннә хысқан Геннадий Григорьевичән ячә-сүмә пәләрмаллах хәпарчә. Куракансем сәннипе хора «Канәсәр сынсем» ят пачәс. Ушкән Чәваш Енән ытти районәнчә пурәнәкансене те хайән асталәхәпә паллаштарма пусләрә. «Канәсәр сынсем» темисә сүл хушшинчә Аталпа Урал тарәхәнчи республика-өласәнчәи чәвашсем пурәнәкан районсене те ситсе курчәс, туслә сүхәнәсүм йәркәләрәс.

Тәсләхрән, Эрәнпур өласәнчи Михайловка яләнчи фольклор ансамбл халә те Хумпа Кәтне хутләхәнчә тәпләннә йәхтәшәсем патне килсе сүрәт, хайән юри-ташиппе савәнтәрәтә. Паллах, Йәпрәксем хайсеме те парәмра юлашын мар: майлә самант тупәнсанах инсә сула сывәхләтса Урал тәвәсеме өнне тухса каяҗсә.

Ку тәлте вара чәрәне ыраттарсах сака сүрмара тивет: ветерансен халәх хорпә пәрлә Эрәнпур чәвашсеме кәмәлләса кәтнә Геннадий Степанов үләрән ниҳәсан та сула тухаймә. Өстәшәсем аңа икә сүл каялла юлашки сула асарсәс. «Канәсәр сынсем» халәх хорне сүрекәнсем аҗта музыкана, аңлә тавра курамлә ертүсәнә тата композиторә өмәр асәна пурәнмалла пултәр тесе хора унән ятне пама йышәнчәс.

Г. ВАСИЛЬЕВ.

СУД ЗАЛӘНЧЕН

Җамәлттайләх кәтартәвә - сынсен виләмә

Кәсалхи пуш уйәхәнчә пулнә хәрушә сак авари пирки «Хыпар» хай вәхәтәччә сүрнәччә - сул сине харәсах пиләк сын вилнәччә. Халә сав инкешән айәллин приговорә те пәллә.

Авари федерацин М-7 авто-сул сине Сәрпү районән территориянчә кәсалхи пуш уйәхән 10-мәшәнчә пулнә. Чулхула сынни 55 сүлти Александр Терехов ГАЗ-2705 автомобиль рүлө үмәнчә пулнә май сул-йәр правилсене пәснә, сулән транспорт хирәс килекән өнне тухнә та «Шевроле Клан» автомобильте тарәннә, унтан ГАЗ-3302 машинана айккинчән лектернә.

Кәтартәвә чәннихә хәрушә: аварирә таксист - «Шевроле» водителә тата унән пассажирәсем - 25 сүлти сәмрәк хәра-рам, унән 1 тата 2 сүлсенчә ачисем, 64 сүлти телпәр хәра-рам - вилнә. Угуловлә өсә уйрәм йәркәпә тишкәрнә. Суд Терехова 4 сүлхә ирәкәксәр асарта колони-пәселәне асарта йышәннә, унән 3 сүл транспорт хәтәрәсен рүлө үмне ларма юрмааст.

Сул сүнчи хәрушә инкәкпә сүхәннә тепәр өсә вара кәсәх Шупашкар районәнчә тишкәрәс. Ку авариишән Шупашкарта пурәнәкан 27 сүлти Сергей Белова айлаплас.

Сақ тәсләхпә те ун чухне «Хыпар» кәскән паллаштарнәччә. Утә уйәхән 20-мәшәнчә Шупашкар районәнчә «Шупашкар-Сурски» автосулән 28-

мәш километрчәнчә үсәр Белов «Мерседес-Бенц» автомобильте маневр хәрушләх кү-мессине курса өнәнемсәсрәх сулән сулахай өнне тухнә, хирәс килекән «Хендай Гетц» машинапа сапаннә.

Корея автомобилчәне сәмсе пулнә - упәкшиппе арамә тата вәсен икә ачи. Мәшәр савән-тах вилнә, йивәр сурланнә ачасене больницана асарта тивнә.

Республика прокуратурин пресс-служби пәлтәрнә тарәх - Сергей Белов маларах та судпа айлаплас. Ун чухне аңа вләс прәдставителә тәләшпә вәйпа уса курнәшән явап тытарнә - 5 пин тенкәләх штрафланнә. Сул сүнчә сәмәлттай пулнине өнәнтәрекени - сүл-йәр правилсене пәснәнчә темисә хут та администрациялә майпа явап тыттарни. Сақ сәмәлттайләх пәсәк инкәкпә вәсләнчә темә юрат.

Прокуратура Белова судчәнәх хупса хурасишән сине тәнә, сәвна май авари хысқан уйәхә яхән иртсен аңа камерна хупнә. Угуловлә өсә прокурор айлаплас пәтәмләтәвнә сирпә-летнә хысқан суда тишкәрме ярса панә.

Н. ДМИТРИЕВ

РЕКЛАМА ПӘЛТЕРҮ

Администрация Батыревского района Чувашской Республики информирует заинтересованных лиц о приеме заявок от граждан и юридических лиц на предоставление земельного участка из земель сельскохозяйственного назначения для сельскохозяйственного производства в долгосрочную аренду сроком на 49 лет с кадастровым номером 21:08:340308:466 площадью 5669 кв.м., местоположение: Чувашская Республика, Батыревский район, Шугайский с/пос. Заявки принимаются в течение месяца со дня опубликования в газете по адресу: 429350, Чувашская Республика, Батыревский район, с. Батырево, пр. Ленина, д. 5. Справки по тел.: (83532) 6-14-26.

Администрация Батыревского района Чувашской Республики информирует заинтересованных лиц о приеме заявок от граждан и юридических лиц на предоставление земельного участка из земель сельскохозяйственного назначения для сельскохозяйственного производства в долгосрочную аренду сроком на 49 лет: с кадастровым номером 21:08:310301:224 площадью 1629 кв.м., местоположение: Чувашская Республика, Батыревский район, Тарханское с/пос. с кадастровым номером 21:08:310301:223 площадью 1367 кв.м., местоположение: Чувашская Республика, Батыревский район, Шугайский с/пос. Заявки принимаются в течение месяца со дня опубликования в газете по адресу: 429350, Чувашская Республика, Батыревский район, с. Батырево, пр. Ленина, д. 5. Справки по тел.: (83532) 6-14-26.

Администрация Уманского сельского поселения Канашского района информирует население о предстоящем предоставлении земельного участка в аренду сроком на 49 лет. Категория земель - земли сельскохозяйственного назначения. Разрешенное использование - для сельскохозяйственного производства.

№ п/п	Месторасположение	Кадастровый номер	Площадь, кв.м.
1	Чувашская Республика - Чувашия, Канашский район, с/пос. Уманское, северная часть кадастрового квартала 21.11.140306	21.11.140306:470	124150

Желающим приобрести вышеуказанные земельные участки обращаться с заявлением в администрацию Уманского сельского поселения Канашского района по адресу: Канашский район, с. Уманы, ул. Школьная, д. 5, в течение 30 дней со дня опубликования, тел. 8(83533)62318.

ПРОДАЮ

4. Пластиковые ОКНА. Низкие цены. Рассрочка. Заммер. Доставка - бесплатно. Т. 89875766562.

8. Гравмассу, песок, щебень, торф, кирпич, бой, керамзит, керамзит. Пенсионерам, уч. ВОВ скидка. Т. 89051990122.

12. Профнастил, металлочерепица, оцинковку рул., листовую, трубы профиль